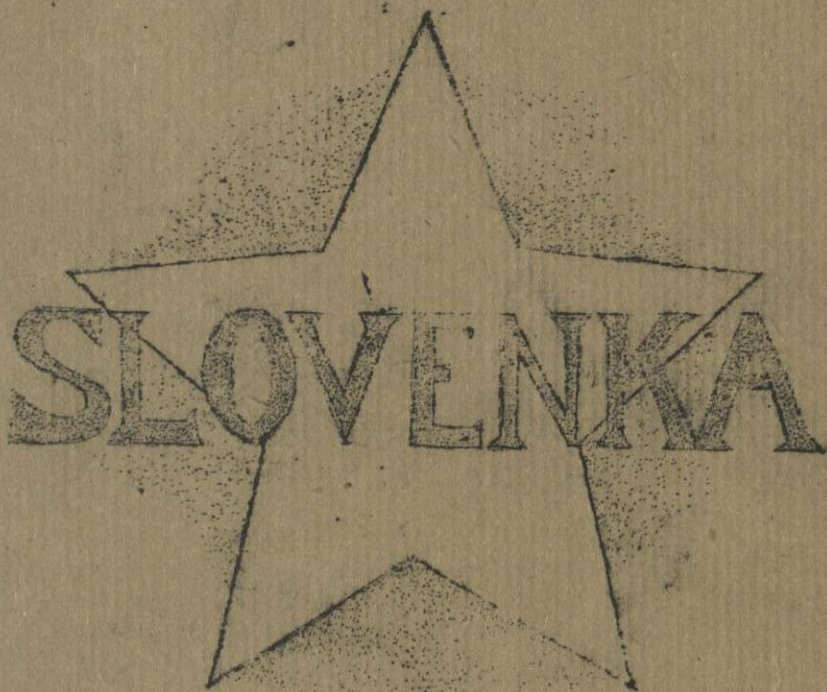

PK 2033

L L E O II.

ŠT 1.

GLASILO SLOVENSKE PROTIFAŠISTIČNE ŽENSKE
ZVEZE
ZA PRIMORSKO

Z G O D O V I N S K I S K L E P I

Dan 29. november 1943 bo ostal pomemben mejnik v zgodovini vseh jugoslovanskih narodov. Ta dan je v drugič zasedal AVNOJ/Protifašistični svet narodno-osvoboditve Jugoslavije/in naredil zgodovinske sklepe. AVNOJ se je predvsem proglasil za najvišjo oblast Nove Jugoslavije, določil osnove nove Jugoslavije kot zvezne države in izbral začasno vlado s tovarišem Titom na čelu. Mi vsi smo zavriskali, svet pa je z zanimanjem in odobravanjem sprejel naznanje ta razvoj narodno-osvobodilne borbe v Jugoslaviji.

Pred nami vstaja nova Jugoslavija, kakršno smo si Primorci vedno predstavljali in želeli. To je že danes prava domovina vseh Jugoslovanskih narodov, Slovencev, Srbov, Hrvatov, Crnogorcev in Macedoncev. To je država vseh južnih Slovanov, h kateri se bodo prej ali slej pridružili tudi Bolgari - ena država od Adrije do Crnega morja.

Pot, po kateri so Jugoslovanski narodi prišli do uresničenja svojih stoletnih teženj, jim je pokazala Komunistična Partija Jugoslavije. Ona je po zlomu versajske Jugoslavije pozvala vse njene narode v oboroženo borbo proti okupatorju. V oboroženi borbi je skrivnost naše sedanjosti.

V vsakem Jugoslovanskem narodu je nastalo partizansko gibanje, so se pričeli oblikovati samostojni partizanski oddelki. V svojem boju pa so partizani vseh Jugoslovanskih narodov imeli skupnega sovražnika-okupatorja. Bili so taki na

ravni zavezniki ,ki so v šili en boj.Samo po sebi je zrastle enotva narodno-osvobodilna vojska z enotnim vođstvom.

Vedno šiše množce so podpirale oboroženo borbo. Nastajala so osvobojena ozemlja,ki jih je bilo treba organizirati. Za politično vodstvo množic, katerih borbeno enotnost je bilo treba braniti proti natrajnemu sovraž = niku - beli gardi in drugim domačim izdajal = cem, ter zaresčevanje nalog na osvobojenem o = zemlju so povsod vznikli narodno-osvobodilni odbori. Kakor so se prej partizanski odredi spričo skupnega sovražnika zliili v enotno Ju goslovanski vojsko,tako se se politične orga nizacije pozameznih Jugoslovanskih narodov spričo skupnih političnih nalog zbližale in postavile novembra 1942 skupno politično : predstavništvo AVNOJ.

Jugoslovanski narodi so tako dobili enot no vojske in skupno politično predstavništvo

Dve stvari sta potem v teku leta 1943.po stavile Jugoslovanske narode pred nalogo, da razvijejo ta zarodek svoje državne skupnosti. Prvič so slavne zmage naše vojske prisilile Anglo-Ameriške zaveznike,da računajo z jugo = slovanskimi partizani kot močnim vojaškim či niteljem in to edinim na tleš Balkana. Potem pa je bila dokončno razkrinkana goljufiga be gunske jugoslovanske " vlada " s kraljem Pe = trom na čelu. Ta vlada se je predstavljala za zastopnika narodov Jugoslavije in je bila celo tako drzna,da je uspehe naše vojske pri pisovala svojemu "ministru" Draži Mihajkovi = ču. Borbe,katere je v letu 1943 vodila naša vojska,so pa pred vsem svetom dokazale,da se

je begunska "vlada" zvezala preko Draže Mihajloviča z okupatorji in da so se povsod prti partizanom odstrani okupatorske vojske borili Mihajlovičevi četniki, bela garda in drugi agenti Petrove vlade.

Postalo je toraj nujno, da jugoslovanski narodi tudi formalno sami vzamejo svojo usodo v roke. Morali so si postaviti vlado, ki jih bo predstavljala pred svetom. Do tega je ravno prišlo na zasedanju AVNOJ-a z izvolitvijo nove vlade. Istočasno je bilo določeno, da mora Jugoslavija ostati taka, kakršna se je rodila v borbi: bratska skupnost vseh njenih narodov-zvezna država. Sedaj jugoslovani opravičeno pričakujemo, da bo svet priznal ne samo našega deleža v skupnem boju za svobodo, ampak tudi našo voljo, ki jo izraža naša nova vlada.

Jugoslovani pa smo v teku oborožene borbe dobili tudi svojega skupnega voditelja. Tovariš Tito je bil ves čas dalekovidni organizator narodno osvobodilne vojske. Po svoji politični močdnosti, organizacijski neumornosti in osebnem junaštvu je postal tisti vodja naše borbe, na katerega vsi Jugoslovanski narodi gledamo z čisto ljubeznijo in neizmernim spoštovanjem. In Slovenci smo ponosni, da je prav na predlog Slovenske delegacije v AVNOJ-a bil podeljen tovarišu Titu naslov maršala Jugoslavije.

Tovariš Tito je vedno posebno pozornost spremljal borbo primorskih Slovencev. Tudi sedaj je govoril o nas. V svojem znamenitem govoru, ki ga je imel za uvod k zgodovinskim sklepom AVNOJ-a, je tako podčrtal naše borbe v preteklih letih in naše združitev: "Eден najlepših uspehov naše narodne vstaje ki ima zgodovinski pomen ,

74-

je osvobodjenje Istra in Slovenskega Primorja po kapitulaciji Italije. Dvajsetletno suženjstvo Slovenskega naroda in Hrvaškega ni moglo kljub vsem naporom fašistov, da vzamejo našim zaslužjenim bratom njih narodnost, oslabi ti njihovo težnjo za združenje z brati in ostalimi narodi Jugoslavije."

AVNOJ je potem tudi sklep potrdil Plenu ma osvobodilne fronte, da se priključita Primorska in Slovenska Benecija k Združeni Sloveniji v demokratični in federativni Jugoslaviji.

Tako je zasedanje AVNOJ-a še posebej važno za nas, za Primorsko Slovenijo. Do končno je potrdila našo pripadnost k Jugoslaviji, ki bo srečna domovina vseh jugoslovanskih narodov podmodrim vodstvom tovariša Tita.

Dr. Jože Vilfan.

O B J A V A

Dne 21/12/1943. se je vršila široka seja Pokrajinskega inic. odbora SPZZ za Primorsko Slovenijo, katere so se udeležile delegatke iz okrožij : Kanal, Brkini, Tolmin, Gorica, Ajdovščina, Pivka, Idrija in Kras. Seji sta prisostovala tudi sekretar Centralnega Komiteta KPS tov. Franc Leskovšek/Luka/ in tajnik narodno osvobodilnega sveta za Primorsko Slovenijo tov. Dr. Alež Bebler-/Primož/.

Iz poročil delegatk. je razvidno, da je naša organizacija zajela skoro slednjo vas na še Primorske. Tovarišice iz vseh okrožij so

lepo proslavile praznik 7. nov. V dvoranah okrašenih s Slovenskimi in Ruskimi zastavami so recitirale, deklamirale in prepevale partizanske pesmi. Vsa okrožja so dosledno izvedla kampanjo za božična darila, s katerimi so v velikem številu obdarovale naše partizanske borce.

Za nadaljno delo smo si postavile mnogo nalog, ki jih hočemo vestno izvesti.

Na tej seji je bilo izvoljeno tajništvo Pokrajinskega inic. odbora SPZZ za Primorsko, katerega sestavljajo: sekretarka tovarišica Katja, Anica in Majda.

Pred zaključkom smo izdale proglas na vse Primorske žene in dekleta, katerega v celoti objavljamo.

P R O G L A S

Primorske žene in dekleta !

Neprevarljiva Rdeča Armada, naši zavezniki Anglija in Amerika, naša narodna-osvobodilna vojska in partizani vseh svobodoljubnih narodov, so nedavno zrušili italijanski fašizem. Očistili so našo sveto zemljo črnih banditov, ki so prizadejali našemu ljudstvu toliko gorja in ki nosijo krivdo tolikih nedolžnih žrtev Slovenskega naroda.

Prva velika zmaga nad fašizmom je izbojevana. Najpomembnejši Hitlerjev zaveznik-italijanski fašizem je na tleh.

Ves svobodoljuben svet se pripravlja na končni obračun s hitlerjevsko Nemčijo. V Teheranu so vodje treh največjih demokratičnih velesil-Stalin, Roosevelt in Churchill izdelali vojaški načrt za napad na tako imenovano evropsko tr-

dnjano s treh strani-vzhoda, juga in zapada. S tem bo izvršena naša davna zahteva po odprtju druge fronte.

V tem zadnjem napadu na našega smrtnega sovražnika bomo sodelovali tudi mi zati-rani narodi, ki hočemo na ruševinah Hitler-jevskega divjaštva ustvariti svobodne državne tvorbe po naših lastnih željah. Mi Slovenci si bomo zgradili svobodno, združeno in neodvisno Slovenijo, v demokratični, federativni Jugoslaviji.

Na poti k temu cilju smo dosegli pod vodstvom komunistične partije že velikanske uspehe. Skovili smo si svojo narodno vojsko, katero priznavajo vsi narodi in govore o njeni hrabrosti. Zmage, ki jih žanje naša narodno-osvobodilna vojska, se pišejo na prvih straneh vseh inozemskih listov.

Ustvarili smo si trdno in borbeno narodno predstavništvo, ki se je pred kratkim oblikovalo včasno vlado demokratične Jugoslavije pod predsedstvom ljubljene-ga voditelja vseh južnoslovanskih narodov, legendarnega maršala Tita.

Primorske Slovenke!

Jugoslavija, ki vstaja, pomeni tudi za nas toliko zaželjeno svobodo in varnost. Demokratična Jugoslavija, domovina svobodnih bratskih narodov tesno naslonjena na bratsko slovansko Rusijo, bo za naše s tranjem kronano Primorje tisti končni cilj, ki je vreden največjih žrtev. V boju za te cilje se ne bomo ustrašile nobenih žrtev. Ne bodo nas speljale s prave poti nemške limonice, ki jim pravijo slovenski župani, slo-

venske šole, in goljufive aprovizacije.

Ne ! Pokazale bomo, da smo vredne sestre Slovenk z onstran meje, junaških Srkinj, Bo = sank, Crnogorkin Hrvatice, ki so v tisočih same zgrabile za orožje in se bore ob strani svojih moč in bratov v vrstah Narodno osvobodilne vojske ter tisočev ruskih in ukrajinjskih partizank. Stopale bomo same v naše partizanske vrste, tolkle hitlerjevske bandite ter njihove plačance in na ta način pomagale kovati lepšo in svetlejšo bodočnost svojemu narodu.

Zato storimo vse svoje sveto dolžnost!

Primorske matere! Pošljite svoje sinove v našo Narodno-osvobodilno vojsko, saj se danes prvič v zgodovini bore naši sinovi za svoj lasten narod!

Đekleta! Stopajte kot prostovoljke v partizanske vrste in pokažite tudi v borbi svojo enakopravnost!

Vse ostale žene in dekleta pa, gradite zaleđeje! Utrjujte našo narodno oblast! Siritte naše organizacije! Pomagajte naši junaški vojski!

V borbi je naša rešitev! Naprej v borbenem poletu do končne zmagе!

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Pokrajinski inic. odbor

SEZZ

za Primorsko.

OTROKE V ŠOLE!

Bil sem некоč učitelj. Kot partizan sem stopil v neko kmečko hišo blizu mojega rojstnega kraja. Gostoljubno so me sprejeli. Sedemletni gospodarjev sinček se je učil brati iz slovenskega abecednika. Pogledal sem knjigo, ki je očitvidno že veliko trpela, dasi ni manj kal niti en list. Na naslovni strani je bilo napisano ime njene prve lastnice. Začude njem sem spoznal pisavo. Bila je moja.

Hišna gospodinja je bila некоč moja učenka. Po tridesetih letih je nisem več spoznal. Le njen nasneh in njene oči so bile nekdanje. Spomnil sem se je, kako je vsa drobna, črnolasa, z živahnimi očmi in trajnim nasmehom na licih sedela v prvi klopi. Zdaj pa je bila že kmečka gospodinja in je iz svojega starega abecednika učila sina brati. In kazalo je, da je iz tistega abecednika že več otrok črpalo svoje znanje. Učila je svoje starejše otroke že prej, ko so bile pri nas italijanske šole, kot so to delale mnoge primorske matere in kot so to delali po naših domovih v tistih starih časih, ko po naših vaseh še ni bilo šol, ter so otroci dobivali svoje edino znanje od svojih očetov in mater.

Ne bom vas spominjal nato, kako je bilo z našim šolstvom pod Italijo. Marsikateri naših mater se je krčilo srce, ko je videla, kako so tujci hoteli raznaroditi njene otroke in kako so jih skušali naučiti sovraštva do vsega, kar je slovenskega. In da se to fašistom ni posrečilo v najmanjši meri, je v prvi vrsti zasluga slovenskih mater, ki so čuvale

nad svojimi otroki ter zatirale taji strup. Ves narod jim je zato hvalaščen.

Danes je drugače. Po zaslugi Osvobodilne fronte so osvobojeni lepi predeli naše zemlje. Pri nas ni več italijanskih šol in jih nikoli več ne bo. Po naših vaseh se odpirajo slovenske šole. To so začetki novega slovenskega šolstva v Primorski Sloveniji, ki se bo vedno bolj izpolnjevalo. Krvavo bomo potrebovali pismenih ljudi, da bomo v boščnosti kos svojim nalogam. Zaradi tega, matere, pošljajte svoje otroke rade in redno v šolo! S tem ne boste koristile le svojim otrokom, ampak celemu narodu. Kjer zaradi neugodnih razmer še ni šol, se ustanavljajo posebni učni krožki za privatni pouk. Pošiljajte otroke v te učne krožke! In kjer niti teh učnih krožkov ni, posnemajte mojo bivšo učenko! Učite svoje otroke abecede doma! Zimski večeri so dolgi, utrgajte si kako urico za to! Lahko poučujejo tudi dekleta, ki so že dovršile šolo in obvladajo slovenščino. Če nimate abecednikov, naj vas to ne ovira. V ta namen je dobra vsaka knjiga. Dobra volja vse premaga. Saj so se naši očetje učili branja iz starih mašnih knjig.

Poznamo težave, ki nekaterim otežujejo redno obiskovanje šole. Ta nima tople obleke drugi nima obuvala, tretjemu je šolska izba premrzla. Pomagajmo si med seboj! V tem pogledu naj razvijejo vso svojo delavnost vaše organizacije SPZZ. Tem organizacijam, ki so se tako lepo razvile, da so lahko vzgled vsem drugim, ni nič nemogočega. Pri premožnejših vaščanih se bo zmeraj dobila kaka topla

oblekca ali kaki čevljiški za ubožni otroka. Z dobro voljo se bo dalo nabrati toliko dry, da otroci ne bodo zmrzovali v šoli. Ženske organizacije naj prepričajo ljudi o velikem pomenu te akcije tako v kulturnem kot socialnem pogledu.

Naša nova šolska organizacija pa našemu ženstvu ne prinaša samo nalog, ampak tudi pravice. V vaseh, kjer še obstojajo šole, snujejo roditeljske svete. V vsak tak svet pošlje svojo zastopnico tudi vaška organizacija SPZZ. Roditeljski sveti imajo malo kdo, da redno sklicujejo zbere staršev šole obiskujočih otrok. Na teh zborih se bodo obravnale važne zadeve domače šole. Matere bodo smele izraziti svoje pritožbe in dajati nasvete, ki se bodo upoštevali. To, da bo v bodoče v pogledu šolstva sodile, je v duhu naše nove demokracije. Želimo le, da bi naše žene in dekleta to pravico izrabile v polni meri. Zavamo se, da gre za bodočnost naših otrok. Takšni bodo naši otroci, tako bo prihodnost celega naroda.

France Bevč.

**MAMERE, UCITE SVOJE OTROKE SLOVENSKEGA
JEZIKA !**

ŽIVLJE NAŠE PRIMORSKE ŽENE IN DEKLETA!

Vedeli smo že davno, da so primorske žene in dekleta najtrčnejša opora Osvobodilne fronte Slovenskega naroda na teh tleh, ki jih naša narodna vojska po petindvajsetih letih najhujšega zatiranja osvobaja za združeno Slovenijo in novo, demokratično in federativno Jugoslavijo.

In vendar nas je paketna akcija, ki so jo za božič izvedle na poziv SPZZ Primorske žene in dekleta skupaj z vso primorsko mladino, prepričala, da še davno nismo poznali vse njihove ljubezni do Slovenskega naroda in naše junaške vojske, njihove požrtvovalnosti in njihove organizacijske iznajdljivosti.

Ni bilo niti enega partizana, ki se bori v Primorski Sloveniji, da bi bil ostal brez bogatega božičnega pozdrava. In tudi ekinicam, ki pobijajo nemce in domače izdajalce po drugih delih slovenske ozemlje, so poslane svoje darove naše Primorske žene in dekleta.

Prisrčna jim hvala!

Smrt fašizmu - Svobodo narodu !

Pokrajinski odbor OF za
Primorsko Slovenijo .

VSEM OKROŽNIM, RAJONSKIM IN VASKIM ODBOROM
SPZZ.

Drage tovarišice!

Naša narodno-osvobodilna vojska prihaja iz ofenzive v ofenzivo in zadaja hitlerjevskim banditom ter njihovim hlapcem krvave udarce. Vemo tudi, da stoje pred našo vojsko še velike in težke naloge. S tem v zvezi je nujno, da v čimvečji meri preskrbimo naše bolnice z vsem potrebnim bolniškim materijalom. Za to pozivamo vse odbore SPZZ oziroma vse tovarišice organizirane v naši organizaciji, hiti te takoj na delo in nabavljajte čimveč bolniškega materijala! Zavedati se moramo, da našim ranjenim in bolnim tovarišem niso na razpola go moderne in dobro opremljene bolnice, zato pa moramo skrbeti me, da ne bodo v pomanjkanju vsaj najpotrebnejšega bolniškega materijala.

Kaj in kako bomo delale?

Iz platnenih rjuh režite zavoje 6-8-10 cm. široke in 5 m. dolge. Izdelajte najhne krpe 10 x 10, 20 x 20 cm. ki naj bodo lape rezane, da se ne trgajo ob robu. Trikotne ruzte z daljšo strojnico 130 cm., krajši stranici pa 90 cm.

Nad vse važno je zbiranje žganja in oddajanja žganja našim vaškim sanitetkam, ki bodo žganja oddale naprej v naše bolnice.

Eno najvažnejših poglavij apotekarskega dela je zbiranje sanitetnega materijala, ki ga je zapustila italijanska vojska in ki so ga mnogi kmetje raznesli in ga nekoristno uničujo. Vaške sanitetke naj zberejo ta materi-

jal v svoji vasi. Nadalje koristno delo lahko opravlja naša organizacija v mestih in drugih krajih zasedenih od okupatorja s tem da organizira kupovanje sanitetnega materiala v apotekah in sicer jod, obveze, vato, sterilno garzo, razne vrste injekcij, vsakovrstne tablete za želodec, aspirin i. t. d.

Za nabrani bolniški material napravite suha skladišča, da se material ne bo pokvaril. Količino nabranega bolniškega materiala oddajte našim bolnicam, katere vam morajo da ti potrdila za prejeto blago.

Odbori tekmujejte mes seboj!
Smrt fašizmu - Svoboda narodu!

Tajništvo Pokrajinskega inic.
odbora SPZZ
za Primorsko Slovenijo

PRIMORSKO LJUDSTVO VEDNO S SVOJO VOJSKO

" Tovariši! Naj bo ta mali dar spomina tvojega doma! Naj to bo v zagotovilo, da smo vsi s teboj, vedno! V tvojem veselju, v tvojem trpljenju, posebno ta nocojšni večer da bi se skoro vrnili v svojo domačo vas zmagoslavni junak! "

Taka in podobna pisma in tisoče in tisoče paketov so sprejemali naši tovariši za božič. Od vseh strani Primorske: kdo mora še trditi, da Slovensko ljudstvo ne spremlja svoje vojske z vso ljubeznijo in požrtvovalnostjo. Zaman so vse nasprotne trditve belo gardističnega časopisja. Primorsko ljudstvo je že toliko krat in sedaj ponovno izpriča-

lo, da je pripravljeno žrtvovati vse za svojo vojsko, vse za končno zmago nad okupatorji in od njega plačalo belogardistično zalego. Vsi vrli darovalci naj sprejmejo našo najtoplejšo šo zahvalo in planteč borbeni pozdrav!

/Vojaški vestnik štaba II. korpusa
NOV in POV od 28. dec. 1943. št. 11/

P O M A J G A M O S I S A M I !

V svoji slabosti in nemoči se Hitler po služi različnih načinov vladanje nad Sloveni. Postaviti nam hoče slovenske župane, slovenske šole, obljublja nam aprovizacijo. Nemci in njihovi agenti nam ponujajo posebno v okolici mest in krajih, ki jih oni kontrolirajo makarone, riž, slatkor, itd. za nekaj glav živine ali nekaj mleka na mesec. Mi pa vstrajajmo na popolnem bojkotu mest kontroliranih po okupatorju, tudi če izgubimo doseganje aprovizacije.

Za nas ni in ne more biti odstopanja od popolnega bojkota okupatorja. Zajti:

1. Sovražnik hoče s svojo aprovizacijo in s tem, da ponekod nudi tudi več, kot od nas trenutno zahteva, razbiti našo borbeno enotnost in nam škodovati. S pomočjo aprovizacije hoče vspostaviti po naših krajih svojo upravo to je, svoje županstvo in crožništvo. Aprovizacija bi potem uporabljal tudi kot crožje, s katerim bi pritiskal na nas, češ, če ne boste mirni, vam bomo pa odvzeli.

2. S popolnim bojkotom preprečujemo, da bi prihajali na naše ozemlje sovražnikovi a-

genti, ki bi vohunili in prinašali razdor med nas.

3. Popoln bojkot je napovedala naša narodna oblast, katere povelja smo dolžni brez pogojno izvrševati.

4. Mi bojkotiramo sovražnikovo aprovizacijo, ker s tem otežujemo prehrano sovražnih čet, ki so na našem osemlju.

5. Nemška aprovizacija je od danes do jutri.

a) ko bi sovražnik razbil našo enotnost bi prav gotovo spremenil vedenje proti nam. Saj so Nemci še povsod, kamor so prišli cropali civilno prebivalstvo in izvozili v nemčijo vse kar so mogli.

b) Nemcem se že sedaj s težavo posreči organizirati aprovizacijo z ropanjem po ozemljih, ki jih še obvladujejo. To naropano hrano potem porazdeljujejo. To pa je vsak dan težje radi odpora, ki povzgléda jugoslovanskih narodov raste po vsej Evropi. Ob prven večjem sunku - druga fronta - se bo zrušila vsa nemška organizacija.

6. Z bojkotom nemške aprovizacije rušimo nemško prehranitveno organizacijo kot tako. Organizacija nemške aprovizacije temelji na zamednjavi, in zbiranju hrane več ozemelj, ki se potem porazdeljuje. Če mi v tej zamenjavi zbiranju hrane ne sodelujemo, škodujemo nemški aprovizaciji tudi drugot in pomagamo tako rušiti nemški stroj nasilja ki je zasužnjil Evropo. S tem podpiramo fronto vseh evropskih zasužnjenih narodov, ki s svoje strani s sabotažo in odkri-

tim odporom rušijo nemško organizacijo.

Vzgleđ pri tem so nam naši bratje v Bosni, Hercegovini, Črnigori, Dalmaciji in Liki, ter v okupiranih predelih Sovjetske zveze. Že več kot dve leti se vršijo tam hudi boji, radi če sar so te dežele do kraja opustošene. Kljub vsemu pomanjkanju in žrtvam niso nikoli niti za trenutek omahovale v doslednji borbi proti okupatorjem in narodnim izdajalcem. Naše južne pokrajine so s to svojo dosledno borbo izboje vale veliko politično znago tudi za nas. V zadnjem času so pa tudi dobile obilo zavezniško pomoč v živilih. Po zadnjih vesteh obstoja že redni promet po morju med Dalmacijo in Italijo ki je zasedana po zaveznikih.

Na prvi gospodarski konferenci je bilo sklenjeno, da ustvarimo našo aprovizacijo. Zato tovarišice izvedite kampanjo, da se organizira medsebojna pomoč. Pomagajte družinam, ki so brez življenskih sredstev n. pr. družinam, ki imajo moče in sinove v partizanih, ki so bile interni rane in niso mogle obdelati zemlje, ki so jim fašistični banditi oropali pridelek. Ne dopustite, da bi nekateri morali trpeti pomanjkanje drugi pa živeli v izobilju! Ravno v teh časih se bomo pokazali, ali smo res ljudje!

Smrt fašizmu - Svoboda narodu!

Pokrajinski info. odbor
SPZZ za Primorsko.

VELIKO PRIZNANJE.

Veliki napori organizacije SPZZ pri nabiranju za našo s slavo ovenčano Narodno osvobodilno vojsko, so zadivili vse naše partizane, komandirje, komandante in politkomisarje. Število nabranih in sprejetih paketov presega 10.000. Paketi so bili zelo bogati, vsebovali so to, kar partizan najbolj potrebuje, toplo perilo, nogavice in cigarete. V vsakem paketu je bilo tudi ljubko pisemce, v katerem naše žene in dekleta pozdravljajo hrabre borce in jih vspodbujajo k še odločnejši borbi proti nemškemu fašizmu in domačim izdajalcem Vojske, ki ima na svoj strani tako požrtvovalne žene in dekleta, nemore nobena sila premagati.

V imenu Izvršnega odbora Osvobodilne fronte Slovenskega naroda in naše vojske izrekam organizaciji SPZZ in vsem primorskim ženam in dekletom za njihovo požrtvovalno delo priskrbo pohvalo.

Na položaju, dne 5/1/944.

Vojni referent pri IOOF in
član predsedstva AVNOJ-a:

Leskovšek Franc /Luka/.

DRAGE PRIMORKE!

V imenu vseh svojih soborcev se vam toplo zahvaljujem za vse božična darila, ki ste nam jih tako skrbno pripravile. Ponosni smo na svoje matere in sestre, ki nam stojte tako zvesto ob strani.

Še z večjo vstrajnostjo gremo v borbo do končne zmage v zavesti, da je ves narod z nami.

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Partizan - borec.

TOVARIŠICE NAM PIŠEJO!

Proč z malodušjem!

V zadnjem času se opaža po naših vaseh, posebno med našimi ženami nekaka pobotost, u-trujenost in splošno malodušje. Zakaj? Pač gotovo za to, ker tu in tam gore naši domovi, ker po naših hribah in vaseh pokajo puške, mitraljezi, topovi, ker smo v borbi in te borbe še ni konec.

Res, drage tovarišice, živimo v dobi, ki ne prestano od nas terja: "daj dom, sima, moža, brate...." Že dve leti in pol še se naš narod žrtvuje in krvavi, a klonil ne bo in kloniti ne sme nikdar, nikoli! Saj naš partizan čvrsto stiska puško v roki, se bori da ga z občudovanjem gleda ves svet. Še vi malodušni pogledajte ga, kako se bori za našo pravdo za srečno bo-

čnost našega naroda in videli boste, da ni škoda žrtev, da naša borba ni zaman.

Koliko je onih, ki so že dve leti in pol brez strehe in če prav preganjeni od okupatorja na zverinski način, pa niso malo=dušni.

Poznala sem v taborišču malega Dalmatinčeka, Ivo mu je bilo ime. Pet let je bil star, imel je suho sestrađano telesce, raztrgano obleko, razkuštrane lase in vedno je bil lačen. Vse smeti taborišča je prebrskal, da bi v njih dobil ostanke čebule in zeljate storže. Nekoč sem ga uprašala: "mali Ivo, zakaj pa si ti zaprt?" "I za našo pravo!" me je začudeno pogledal. Mali Ivo pač ni sam znal tega odgovora, naučila ga je njegova mati. Bila je to mati Dalmatinka, ki so ji fašisti požgali dom in jo z otročiči vred pognali v tujino. In takih mater in otročičev je veliko. In veliko je med nami tudi mater, žena, sester, ki nam je sovražnik vzel neprimerno več kot dom, živino, blago. Njegova zločinska roka je kriva, da naš dragi počiva pod črno rušo, nekje sredi naših gora.

Ne objekujmo teh naših junakov, saj oni mirno spe v domači zemlji, za katero so prelili kri. Iz njih grobov se ne čuje glas tožeč, strašno obtužujoč: "Zakaj so nas pobili?" kakor piše Dora Grudnova v pesmi iz prve svetovne vojne "padlim vojakom pri Dobrodo". Takrat so pač bile njihove žrtve brez plodu.

Danes pa bodite ponosne na svoje junake, ki se nesebično dali življenje za svobodo in boljše bodočnost nas vseh.

Mi vsi točno vemo, zakaj se žrtvujemo, za kaj se borimo. Borimo se za svetlejšo bodočnost lastnega naroda in za boljše življenje naših otrok. In kar vemo, proč z malodušjem! bodimo vredne dobe, v katerih živimo, dobo v kateri ustvarjamo sebi in potomcem človeku vredno življenje. Zakaj naj bi sedaj klonile, ko pa nismo klonili niti takrat, ko so nas preganjali po zaporih in taboriščih in smo delale tudi ta krat, čeprav je bila naša dežela prepričljiva z Italijanskimi vohuni.

Klonile nismo in klonile ne bomo tudi danes, ko je svoboda pred vrati in to tista svoboda, za katero ni nobena žrtev pre velike.

Žena padlega borca s Tolminskega.

Moja mati.

Večkrat, ko hodim po samotnih stezah naših gora, ko gledam na tiste majhne kočice v dolini, me spomnim na svojo mater. Vedno vidim pred seboj njen zagorel, droben obraz, z veliko svetlo ruto in njene žuljeve roke. Taka je pač, kot se naše kmečke matere. Vedno tiha, vedno je skri vala svoja čustva, po drugi strani pa na vse na čine delala in mislila, kako bi nam zboljšala življenje.

Lahko rečem, da se je docela spoznala šele poslednjo uro pred odhodom v partizane. Ko sem ji povedala svoj namen, da hočem oditi, se ni jokala. Tega od nje nisem nikoli pričakovala. Ostala je mirna, blede in z mehkim, ljubečim, materinskim naglasom mi je dejala besede, ki so mi svete in se jih nešteto krat spominjam.

"Slovenska mati nima pravice braniti svojemu otroku, če se odlóči na kakršen koli način žrtvovati se za svobodo, za našo svobodo."

Odšla sem od doma z lahkim srcem. Spoznala sem, da je tudi moja mati pripravljena na vsako žrtev, ki služi naši stvari, čeprav je ob slovesu imela solzne oči in ji je bilo tesno pri srcu.

Nataša - partizanka -

NAROD, KI IMA TAKE MATERE, NE MORE PROPASTI!

Veseli dogodek.

Sama sva sedela ob napol zakurjeni peči. Kar se začuje pokanje pušk, mitraljezov in brzostrelk. To so hrabri partizani, ki na padajo bližnje mesto.

Vsa srečna sva strmela v temno noč in ugotavljala, da vsaka krogla mora zadeti smrtnega sovražnika, kateri mora zaspiti za vedno.

Po cesti se je bližal nemški kamion. Naši tovariši si držali zasedo iz katere so bruhalo rafali za rafal na fašistične bande. Pobili so več sovražnih vojakov, zaplenili mnogo orožja in municije. Vse to se je zgodilo tik pod vasjo.

Drugo jutro, na vse zgodaj sem videla vaščane veselih in vedrih obrazov, ki so se veselili uspehov v pretekli noči. Častitali

smo našim hrabrim borcem in ođljubili jim pomagati na vsakem koraku.

Zorka - Tolminka -

Fašistično delo.

Meseca februarja so pridri fašisti na Otlice in tam v pijanosti pobili družino in požgali hišo.

"Policiska ura je, pojdi notri !" pokliče mati svojega 22 letnega sina, ki se z nemirnim korakom prestopa pred hišo. Njegovo oko zre nekam daleč, njegove misli so temne in meglene. Kaj misli ? Kaj tako otožno gleda to očarujočo naravo ? prav tako gleda, kakor ptiček svoje gnezdo, predno ga zapusti in odleti daleč v tujino.

Počasi stopi v hišo in prisede v krog svoje družine. Vse je tiho, vsak je vtopljen v svoje misli, samo glas malega otroka odmeva po hiši: "Mama, kje je ata ? kdaj se spet vrne k nam ? Kdaj me zopet pojuga na svojih kolenih?" "Bodi priden sinko ! on ni daleč, bori se za tvojo lepšo bodočnost", odgovori mlada mati s solzami v očeh.

"Tihov !" zakliče stari oče iz kota. Kaj se ne šliši tak ropot ? Vsi prisluhnejo in ugotovijo, da je hoja večih ljudi.

Morda so naši, morda italijani. Toda čuj, kaj ni počil strel ? Kaj se ne plazi nekaj okrog naše hiše ? Sunkoma se vrata opro in na

njih se pokaže vitka, visoka postava oficirskega psa z dvema vojakoma, ki v pozdrav zaničljivo zatuli: "Kje je vaš partizan? kdaj mu zopet nesete jesti?" Zavladala je tišina. Samo otrok bojzljivo zakliče: "Mama, mamica in se tesneje privije k njej."

Psi poskočijo in začnejo divjati po hiši. Ko nič ne najdejo, začnejo pretepati naše ljudi. Toda oni so vse udarce molče prenesli, samo otrok se je od udarcev zgrudil na tla. Pum! počí prvi strel in zadene nedolžnega tri letnega otroka. Ob tem prizoru začne mati glasno vpiti, dokler je strel ne podre in se na pol mrtva tudi ona zgrudi na tla. Pum, pum! odmevajo streli po hiši. Starec, ki se je mirno vdal krutim barbarom, pade tudi on kot žrtev fašističnega nasilja.

Mladega 22 letnega mladeniča, ki je hotel skozi okno sosedne sobe zbežati, zadene strel, nezavesten pade na tla njim v roke. Primejoga in kakor mačka vlačijo okrog hiše. Sprašujejo ga, a on jih ne sliši, zato ga tepejo in mčijo na najbolj barbarske načine. Ali glej! ko prvič odpre oči, zagleda hišo v plamenu. Prva misel mu je mati, ki je na pol mrtva ostala v hiši. Kaj je žnjo? kaj je z ostalimi, ki so še vsi na pol živi? iz teh težkih skrbi ga predrami hud odarec z kopitom po glavi, da mu črepinjo odnese in vse je za vedno pozapljeno.

Junaška stara mati pa, ko je že vse okrog nje v plamenih in vse kakor na travniku pokošeno, s prokletstvom v srcu mirno čaka, kaj bo znjo. Toda kaj hoče biti? Oficir

ski pes se ji približa, jo vprašuje, a ona molči, saj ga niti ne razume. Lačne se mučenje, lomljenje prstov, sekanje roke, na kateri je imela poročni prstan; pa roka se je našla po dveh mesecih med razvalinami. In nazadnje še en strel in tudi ona se zgrudi na tla.

A glej čudež? Dvigne se z groznim osornim pogledom in pade za vedno. Ta pogled je na oficirja tako vplival, da je začel še huje divjati, streljati in vpiti na vojake.

Vse ljudstvo na okrog je zbegano. Sliši se pokanje in vidi ogenj... Kaj bo z nami? da bi se vsaj kmalu jutranja zarja pokazala! Ubo gi ljudje, kje so? Kaj je z njimi?

Oropani so življenja in svetle svobode!

Dunja.

Pri naših junakih.

Ta trnjevi poti življenje, naj te sreča spremlja! Tako je marsikatera Slovenska mati voščila svojemu simu, ko se je odpravljala v partizane.

Zares težka je pot, katero so morali prehoditi naši partizani v dve in polletni težki borbi, a vse te napore so prenašali v zavesti, da se bore za svobodo svojega naroda.

Po dveh mesecih svobode so pridrveli v naše kraje največji sovražniki-nemški fašisti. Ko so par dni pred njihovim prihodom prišli bombniki nad naše ne zavarovane vasice, smo vsi pobegnili v gore z vročo željo, da bi le ostali živi in pričakali toliko časa zaželjeno

zlato svobodo.

Ko sva nekega dne tako hodili po gozdu s svojo sorodnico, sva obe želeli obiskati partizansko bolnico, ki je bila med robovi in je tako služila kot varen kotiček našim bolnim in ranjenim junakom. Pot je bila zelo nevarna, največ krajih sva morali nadaljevati po vseh štirih in še danes me je groza, ko pomislim, da so morali tam gori prebiti naši ranjenci ves čas njihove bolezni. Srce mi je v prsih kar zastalo, ko sem dospela na vrh in sem pod visokim robom zapazila okorno palico, katero je gotovo rabil mlad partizan, ki je bil ranjen v nogo, kakor so mi pozneje povedali. Z nepopisno žalostjo in velikim ponosom sem opazovala ležišča, na katerih so ležali junaki slovenskega naroda, kakoršni ne pomni zgodovina. Nekaj ko = lov, zvezanih s trto k drevesom, na drugem kraju pa u tla zabitih, ker bilo je prav v strmini, po vrhu nekaj vej in mahu, tako so izgledale postelje naših borecev. Na takšnih ležiščih so nekateri prebili tudi mesece. Tam so kovali nove načrte, se veselili ozdravljenja. Komaj so čakali dni, da se sopeset vrnejo v svoje edince in skupno s tovariši maščujejo trpljenje slovenskega naroda.

Med našimi ranjenimi junaki je bil tudi tov. Mars, katerega so domačini po razpadu Italije prenesli v bližino vasi, pod streho in na bolj udobna ležišča. Ko je to zagledal, je rekel, da je to za njega preveč udobno, da si tega ni zaslužil.

Drage tovarišice! Kaj niso te besede ganljive! Orajte ti priti do srca premisli, da me še nikdar nismo spale na tleh, a vendar

vedno godrnjamo, da je vojna tuda. Vzdravimo se vsaj sedaj in pomagajmo našim partizanom s topljo obleko in jedili, da jim tako vsaj nekoliko olajšamo njihove napore.

Ob tej priliki pošiljamo srčne pozdrave vsem našim borcem, pred vse pa tovarišu Marsu, katerega se bomo vedno spominjali.

Na povratku v dolino sem bila srečna, da sem vsaj enkrat prehodila pot, po kateri so hodili naši ranjeni borci in zdravi partizani s težkimi bremenii. Ta pot se mi je vtisnila globoko v dušo tako, da je ne pozabim nikdar. obljubila sem in prisegla sama sebi, da bom napravila vse, karkoli bo olajšalo trnjevo pot našim borcem.

Tudi ostale tovarišice pozivam na čimvečjo aktivnost v naši sveti borbi.

Slovenske deklice s Kobarškega .

NUJNE VSO POMOČ NAŠIMI RANJENIM BORCEM!

Zborovanje v vasi N.

Dne 26/12/943. se je v naši vasi vršilo zborovanje Slovenske protifašistične ženske zveze. Rajonska tajnica tov. Vida nam je podala splošen političen pregled, ki smo ga naudušeno sprejele.

Lepo nam je govorila o našem ljubljjenem tovarišu maršalu Titu, ki nam kot vrhovni komandant naše Narodno osvobodilne vojske in voditelj vseh Jugoslovanskih narodov modro vlada

kot predsednik Nacionalnega Komiteta (Državni odbor), ki predstavlja za časno vlado demokratske Jugoslavije.

Izročila nam je komunistično partijo kot ustvariteljico in voditeljico našega narodno-osvobodilnega gibanja, katera je pri tem težkem delu tudi največ žrtvovala.

Z velikim veseljem smo sprejele razlago, da je dokončno razkrinkana begunska vlada, njen minister Draže Mihajlovič in njegovo zločinsko početje, na drugi strani pa pozdravljena naša nova vlada tudi s strani zaveznikov. S tem so za vedno izpodmaknjeni stolčki izkoriščanja, na katerih so sedeli kralj Peter II. in bivša Jugoslovanska vlada, in jim je onemogočeno, da bi razdvajali in izdajali narode Jugoslavije. Za vedno pa nam je zavarovana svoboda in srečno življenje v skupni domovini-demokratski in federativni Jugoslaviji, naslonjeni na Sovjetsko Zvezo.

Zborovanje smo zaključile z burnimi vzkliki.

Zahtevamo priznanja naše začasne vlade od strani naših zaveznikov!

Zivel naš ljubljeni voditelj Tov. Tito.
Zivela svobodna in združena Slovenija
v novi demokratski in federativni Jugoslaviji!

Zivela bratska Slovanska Rusija in njen legendarni voditelj Stalin!

Smrt fašizmu - Svobodo narodu!

Junaštva naših tovarišic.

Za časa Goriške fronte so imeli Nemci postojanko na Ošljenku v Salkanu. Ne daleč od tod je ta orila partizanska edinica. Pri tej edinici je bila tudi mlada partizanka, ki je silno sovražila fašistične bandite in jim hotela zato škodovati. Šla je proti vasi in na svoje veliko veselje srečala nemško baterijo. Vrgla je med njo ročne bombe in ubila pri tem tri nemške vojake.

Ker se ni mogla umakniti, so jo ujeli. Peljali so jo v vas in izsiljevali iz nje priznanja. Grozili so ji s smrtjo, a vzgledna partizanka ni izdala ničesar potem so jo na prvem križišču ustrelili.

Na Gorjancih je najnša skupina partizanov hotela napasti belogardiste, ki so vstrahovali tamkajšnje ljudstvo. Prav takrat so pričeli italijani z ofenzivo na Gorjance. Bližali so se že tej partizanski skupini. Za radi velike premoči se je morala skupina partizanov kar najhitreje umakniti. Pri naglem umiku jim je ušla mula s težkim mitraljezom. Prišla je v vas, blizu katere so bili italijani z mulami, ki so zelo rigale. Tovarišice dotične, vasi so mislile, da je mula z mitraljesom ušla italijanom. Ker so vedele, da je težki mitraljez za partizane velike vrednosti so ga hotele na vsak način partizanom. Dve tovarišici sta prijeli mulo, ki je strašno rigala in sili

la neprestano v smer, od kodar je prihajalo rigaŋje italianskih mul. Z veliko teŋzavo so prignale mulo k partizanom. Bili so zelo hvaleŋni da so jim poŋrtvovalne tovariŋice reŋile plen, ki so si ga s teŋzavo proborili v bojih.

V Radoviŋskem rajonu (Bela Krajina) ob Slovensko-Hrvaŋski meji so meseca julija na pali italijani in ustaŋi partizane XIII. brigade, ki so nudili serditi odpor. Ker so sovraŋniki imeli velikansko premoč v oro = veŋkem in vojnem materjalu, ni bilo mogoče odbiti takoj sovraŋnikovega napada. Polo = ŋaj je izgledov za partizane spočetka sko = ro brezupen, a vendar ni niti eden borec ves čas bojev, ki so trajali dvanajst dni zapustil svojega poloŋaja. Velike zasluge so imele tovariŋice omenjenega rajona. Ves čas bojev so nosile hrabrim borcem na fron to hrano in pomagale ranjenim tovariŋem. Tovariŋice so odnaŋale ranjene partizane v skupinah po ŋtiri z bojiŋca v zaledja. Cesto se je zgodilo, da je bila katera od njih pri prinaŋenju tov. ranjena, a to jih ni o = viralo, da ne bi nesle druge ŋtiri ob pra = vem času partizanom na fronto hrano in od = naŋale ranjence. Tako je bilo tekom teh bo = jev ranjenih 20 tovariŋic. Poŋrtvovalne de = kleta so vstrajala. Ni jim bilo teŋko nosi = ti stalno dve do tri ure daleč hrano tudi = čez mejo na Hrvaŋsko. Ni jih bilo strah poma = gati ranjenim borcem na bojiŋcu 100 m. da = leč od sovraŋnikovih vrst meč točo krogelj

Tako so neustrašene tovarišice pomagale hrabrim Ervaškim borcem, da so 13 dan premagali sovražnika in ga pogasili v beg.

Okrožja tekmujejo !

Tovarišice iz okrožja Brkini, so lepo proslavile 25. letnico smrti Ivana Cankarja. V lepo okrašeni dvorani so nastopale skupno z mladino.

V okrožju Pivka so tovarišice organizirale miklauževo akcijo za pogorelce. Ob darovale so nad 50. družin. Božična darila za naše borce so poslale preko stare meje v naše brigade. Ena ko tudi Brkini.

Žene in dekleta iz Kraškega okrožja se skupaj s tovariši udeležujejo akcij. Vsaka vas je dala po par prostovoljk-partizank.

Naše Tolminke so zbrale veliko hrane za naše vojsko. Iz nabrane volne pridno pletejo nogavice, rokavice in druge volnene predmete za naše borce.

Tovarišice iz Ajdovskega okrožja so napravile čez 1000. božičnih daril za partizane.

V Idrijskem okrožju so napravile veselo presenečenje našim borcem z darili za 7. nov., kakor tudi za Božič.

Pravtako so se pridno izkazale tovarišice iz okrožij: Brda, Gorica in Bača.

Le pridno tako naprej !

Smrt fašizmu - svobodo narodu !

Tajništvo Pokrajinskega inic. odbora

SPZZ

za Primorsko Slovenijo.

Drage tovarišice !

Ker smo v zadnjem času prejele malo dopisov za naš list "Slovenka", vas ponovno pozivamo, da bolj pridno dopisujete kot doslej.

Pišite kratko in stvarno. Ne spuščajte se v uvodne politične članke, ampak jemljite za vsebino dopisov dogodka iz svojega življenja, kakor n. pr. iz življenja pod fašističnim jarmom, ob kapitulaciji Italije, srečanje s partizanami, opisujte junaške primere naših mater in deklet i. t. d.

Pišite nam, kaj vas zanima. Ali morda o partizankah v Jugoslaviji, o ruskih junakinjah i. t. d., da bomo vedele pisati v "Slovenko" take članke, ki jih bodete z veseljem čitale!

Smrt fašizmu -- Svobodo narodu !

Uredništvo "Slovenke"

TEHNIKA "J A V O R N I K"

Cena L.2.

